

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

ACTUAL PROBLEMS OF INVESTMENT LAW SYSTEMATIZATION

Волкович Л.Ю.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри адміністративного і господарського права
Херсонського державного університету

Жеребятіна І.В.,

студентка юридичного факультету

Херсонського державного університету

Статтю присвячено проблемам систематизації інвестиційного законодавства в Україні на сучасному етапі. Проаналізовано та визначено такі поняття, як «систематизація», «інвестиційне законодавство», та здійснено їх дослідження. Зроблено висновок щодо інвестиційної політики та формування ефективної системи регулювання інвестиційної діяльності.

Ключові слова: систематизація, інвестиційне законодавство, реформа, нормативно-правові акти, кодифікація.

Статья посвящена проблемам систематизации инвестиционного законодательства в Украине на современном этапе. Проанализированы и определены такие понятия, как «систематизация», «инвестиционное законодательство». Сделан вывод об инвестиционной политике и формировании эффективной системы регулирования инвестиционной деятельности.

Ключевые слова: систематизация, инвестиционное законодательство, реформа, нормативно-правовые акты, кодификация.

The article focuses on the problems of systematization of investment legislation in Ukraine for today. It was analyzed and defined the basic concept of «systematization», «investment law» and made their research. In conclusions it is talking about the investment policy and formation of effective regulation of investment activity.

Key words: classification, investment legislation reform, regulations, codification.

Постановка проблеми. На сьогодні держава не в змозі розвивати ефективно свою економіку без належного використання інвестицій. Адже інвестиції не тільки допомагають у формуванні інвестиційного ринку, але й впливають на швидкість продажу товарів та послуг. Актуальність теми зумовлена тим, що в даний час у нашій країні відбувається стрімкими темпами рух економічних перетворень, але, на жаль, питання щодо вдосконалення розвитку діяльності інвестиційних суб'єктів та бюджетів усіх рівнів вивчено не на достатньому рівні. Також потрібно вдосконалити інвестиційну політику, спрямовану на реформування інвестиційної діяльності. Одним із напрямком реформ, таких як «Нова енергія», «Олімпійська надія – 2022», «Нова інфраструктура», «Нова якість життя», є реалізація національних проєктів щодо забезпечення сприятливих умов для життя.

Стан дослідження. На сучасному етапі виникає необхідність систематизувати нормативно-правові акти, що регулюють інвестиційну діяльність. Актуальність проблеми систематизації інвестиційного законодавства пояснюється низкою наукових публікацій, метою яких є обґрунтування доцільності прийняття Інвестиційного Кодексу України. Серед основних праць можна виділити праці В. Поєдинок, В. Нагребельного та інших. Значний вклад у теоретичні дослідження процесів інвестування також здійснили вчені-економісти: Ю. Бажал, П. Беленький, А. Гойко, М. Долішний, М. Денисенко, М. Крупка, О. Лапка, С. Онишко, В. Опарін, В. Федоренко; а також вчені-юристи: Л. Воронова, М. Кучерявенко, А. Нечай, П. Пацурківський та ін.

У працях перелічених вчених в основному сформовано теоретико-методологічні засади теорії систематизації законодавства, визначено поняття, ознаки, цілі та принципи цього різновиду юридичної діяльності, змістовно охарактеризовано основні форми упорядкування нормативно-правових актів тощо.

Мета статті – розглянути проблеми систематизації інвестиційного законодавства в Україні на сучасному етапі.

Вклад основного матеріалу. Погіршення розвитку нормативних актів, що регулюють інвестиційні відносини України, залежить від об'єктивних чинників, таких як різноманітність видів та форм інвестицій та необхідність правової регламентації інвестиційних відносин в Україні

[1, с. 21]. Систематизація – це діяльність, спрямована на обробку, систематизування, приведення сукупності нормативно-правових актів в єдину систему. Інвестиційне законодавство – комплексна галузь права, до складу якої входять норми правових актів різних галузей права, що регулюють інвестиції [2]. Існує багато визначень цього поняття. Зокрема, тлумачний словник під «інвестицією» (нім. investition – одягаю) розуміє, по-перше, дію зі значенням «інвестувати», по-друге, – довгострокове вкладення капіталу (коштів) у різні галузі економіки (в межах країни або за кордоном) для отримання прибутку (інноваційні інвестиції) [3, с. 360].

Не беручи до уваги значну кількість правових актів, що регулюють інвестиційну діяльність, не можна сказати про цілісність і взаємоузгодженість системи законодавства в цій галузі. Недоліки законодавства призводять до їх заповнення адміністративними засобами державного регулювання. Так, вони активізують регіональну нормотворчість та призводять до бюрократизації інвестиційних відносин.

Відповідно до процесів, що відбуваються під час інвестиційної діяльності, доцільно виділити такі структурні рівні правового регулювання інвестиційного законодавства: міжнародний (правові акти міжнародних інституцій, міжнародні угоди), національний (правові акти органів державної влади), регіональний (правові акти, що регулюють інвестиційну діяльність на рівні регіонів), локальний, місцевий (правові акти місцевих органів державної виконавчої влади та акти органів місцевого самоврядування).

Очевидно, що предметом регулювання міжнародного інвестиційного права є специфічний комплекс суспільних відносин, учасниками яких є держави й інші суб'єкти міжнародного права, спеціалізовані міжнародні інвестиційні, транснаціональні корпорації, деякі міжнародні неурядові організації, міжнародні фінансові й економічні організації й інші іноземні інвестори зі статусом юридичних і фізичних осіб.

Законом України «Про інвестиційну діяльність» від 1 липня 2010 року № 2404-VI встановлено загальні правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності на території України [5]. Законом України «Про захист іноземних інвестицій на Україні» [7] та Законом України «Про режим іноземного інвестування» [6] визначаються

особливості режиму іноземного інвестування на території України, врегульовують відносини, зокрема, щодо державних гарантій захисту іноземних інвестицій. Заслугує на увагу прийнятий Закон України «Про державно-приватне партнерство» [10] від 24.05.2016, № 40, ст. 524. Зокрема, це нормативно-правовий акт, який став базою для стимулювання розвитку співробітництва між державним та приватними секторами з метою підвищення конкурентоздатності економіки країни та залучення інвестицій в її економіку, а також започаткував реформування інвестиційної сфери [8].

Так, відповідно до Закону України «Про державно-приватне партнерство» основні принципи державно-приватного партнерства – це [10]:

1) узгодженість інтересів державного та приватного партнерів із метою реалізації діяльності в рамках державно-приватного партнерства та досягнення взаємної вигоди;

2) рівність перед законом державних та приватних партнерів під час провадження діяльності в межах державно-приватного партнерства;

3) обмеженість прав приватних партнерів, крім випадків, передбачених законом, та заборона будь-якої дискримінації;

4) справедливість розподілу ризиків, пов'язаних із виконанням договорів, укладених у межах державно-приватного партнерства.

Значимість інвестиційного законодавства полягає в тому, що окремі аспекти в інвестиційній сфері, окрім нормативно-правових актів, регулюються також нормами податкового, цивільного, банківського, господарського, валютно-го, фінансового, земельного й митного законодавства.

На сьогодні в Україні існує велика кількість нормативно-правових актів, що регулюють відносини в інвестиційній сфері, та загалом створено правове підґрунтя для здійснення інвестиційної діяльності. Виникає потреба систематизації, підсумками якої мало б стати прийняття інвестиційного кодексу України.

На початок 2015 року обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 1 липня 2015 р. становив 42851,3 млн. дол. США, а в розрахунку на одну особу населення – 1000,5 дол. Іноземними інвесторами в економіку України вкладено 1042,4 млн. дол. та вилучено 351,3 млн. дол. прямих інвестицій (акціонерного капіталу). Загалом, інвестиції надходили зі 133 країн світу. На початок року із країн ЄС було внесено 33154,9 млн. дол. інвестицій, з інших країн світу – 9696,4 млн. дол. Приблизно десяток основних країн-інвесторів, на які припадає більше 83% загального обсягу прямих інвестицій: Кіпр – 12274,1 млн. дол., Німеччина – 5489,0 млн. дол., Нідерланди – 5108,0 млн. дол., Російська Федерація – 2685,6 млн. дол., Австрія – 2354,3 млн. дол., Велика Британія – 1953,9 млн. дол., Британські Віргінські Острови – 1872,6 млн. дол., Франція – 1539,2 млн. дол., Швейцарія – 1371,2 млн. дол. та Італія – 966,6 млн. дол.

Так, кількість прямих інвестицій в економіку країн світу з України становив 6254,4 млн. дол., у т.ч. в країни ЄС – 6015,4 млн. дол. (96,2% загального обсягу), в інші країни світу – 239,0 млн. дол. (3,8%). З України прямі інвестиції здійснювались до 46 країн світу, більшість яких була спрямована до Кіпру (93,0%) [13].

Систематизація інвестиційного законодавства України повинна здійснюватись у формі його інкорпорації з визначенням першочергових та перспективних законів, інших нормативно-правових актів та кодифікації.

Обґрунтування необхідності будь-якої систематизації законодавства у сфері господарських правовідносин передбачає встановлення її політичних, економічних та техніко-юридичних завдань [11, с. 39]. До політичних завдань кодифікації інвестиційного законодавства належить входження національного правового інвестиційного порядку до міжнародної системи функціонування інвестиційного ринку та його правове регулювання з максимальним забезпеченням національних інтересів в інвестиційній сфері [12].

До економічних завдань кодифікації інвестиційного законодавства належить: формування дієвого, законодавчо закріпленого механізму реалізації інвестиційної політики держави, стимулювання інвестиційних процесів із боку національних та іноземних учасників інвестиційної діяльності шляхом закріплення та стабілізації правового інвестиційного порядку на модернізованій законодавчій основі.

До техніко-юридичних завдань кодифікації інвестиційного законодавства України належить: усунення застарілих положень, подолання колізій, повторень, встановлення єдиних універсальних принципів правового регулювання інвестиційних відносин та гарантій, що надаються їх учасникам; урахування особливостей системно-структурного співвідношення підгалузевої кодифікації інвестиційного законодавства, що пропонується, з існуючими джерелами законодавства України, що має відбуватися через визначення місця такої кодифікації у форматі вертикальних, горизонтальних та діагональних «взаємин» між цими джерелами. У міжнародній практиці є приклади прийняття інвестиційного кодексу. Серед країн, які першими прийняли інвестиційний кодекс, були Алжир, Габон, Гвінея, Марокко, Нігер, Сомалі, Сенегал тощо.

Рациональна інвестиційна політика на сьогодні повинна бути перспективною, а не одномоментною й ситуаційною, відповідати деяким вимогам комплексності. Отже, серед основних заходів із гарантування інвестиційної безпеки в Україні, які потребують термінового впровадження, потрібно здійснити таке:

1) оформити систематичний перелік галузей, в які заборонено іноземне інвестування;

2) кодифікувати галузі й напрями, доступ іноземних інвесторів в які обмежений, із визначенням рівня та прозорих умов впровадження цих обмежень (наприклад, принцип «золотої акції»);

3) опрацювати комплексні стандарти інвестиційної безпеки, які включатимуть ключові положення та ідентифікатори, й систематизувати їх у національному законодавстві;

4) установити національні принципи інвестиційної політики для посилення іноземного інвестування з одночасним захистом національних інтересів;

5) сформувати регіональні й галузеві ідентифікатори інвестиційної безпеки.

Ці заходи повинні бути реалізовані в рамках «Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», мають довершити положення про «вектор безпеки» і можуть стати частиною «Програми заохочення інвестицій», створюючи основу для кодифікації українського інвестиційного законодавства. Тому процес здійснюватиметься за наступними векторами: вектор відповідальності, вектор розвитку, вектор гордості.

Неоціненну допомогу в процесі кодифікації інвестиційного законодавства України повинен надати зарубіжний досвід. Наприклад, якщо взяти до уваги країни, які систематизували своє законодавство, то побачимо, що багато з них (Африка, Південно-Східна Азія, Латинська Америка) мають інвестиційні кодекси. Їх ціль – систематизувати інвестиційні відносини, що впливають на інвестиційний клімат країни [4, с. 27].

Висновки. Таким чином, на сьогодні одним із потребуючого увагу питання є покращення інвестиційної політики та формування ефективної системи регулювання інвестиційної діяльності, а українське законодавство, що регулює інвестиційну діяльність, потребує модернізації. Так, підтримка державою інвестиційних процесів є головною умовою структурної перебудови. Тому потрібно вести роботу щодо систематизації інвестиційного законодавства на основі комплексної роботи щодо його покращення, а саме: створити умови для зацікавлення в наданні коштів іноземними інвесторами за допомогою зниження ставки податку та розвитку державно-приватного співробітництва, а також підвищити рівень освіти населення за допомогою професійної підготовки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Задыхайло Д.В. Инвестиционное право Украины: Сборник нормативно-правовых актов с комментариями / Д.В. Задыхайло. – Х., 2002.
2. Крестовська Н.М., Матвеева Л.Г. Теорія держави і права: Елементарний курс / Н.М. Крестовська, Л.Г. Матвеева. – Х. : ТОВ «Одіссей», 2008. – 432 с.
3. Сучасний тлумачний словник української мови: 100 000 слів / за заг. ред. д-ра філол.наук, проф. В.В. Дубічинського. – Х. : ВД «ШКОЛА», 2011. – 1008 с.
4. Поєдинок В. До питання про систематизацію інвестиційного законодавства України / В. Поєдинок // Вісник Київського нац. університету ім. Т.Г. Шевченка. Сер.: Юридичні науки. – 2009. – Вип. 80. – С. 27–30.
5. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 1560. – Ст. 646.
6. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.96 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 19. – Ст. 81.
7. Закон України «Про захист іноземних інвестицій на Україні» // Відомості Верховної Ради України. – 1991 – № 1540а. – Ст. 616.
8. Закон України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 2673. – Ст. 676.
9. Інвестиційне законодавство: стан, проблеми, перспективи : роз'яснення від 08.05.2012 р. / Міністерство юстиції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.
10. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.1991 // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 2404-VI. – Ст. 524.
11. Кабрияк Р. Кодификации / Р. Кабрияк ; пер. и авт. вступ. Л.В. Головки. – М. : Стаут, 2007. – 476 с.
12. Кудрявцева В.В. Концептуальні засади кодифікації інвестиційного законодавства України / В.В. Кудрявцева // Державне будівництво та місцеве самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dSPACE.nulau.edu.ua:8088/bitstream/123456789/2558/1/Kudryavtseva_175.pdf.
13. Формування інвестиційного клімату України в сучасних економічних умовах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/46_PWMN_2015/Economics/4_205063.doc.htm.

УДК 347.97

ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРА МЕХАНІЗМУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗАМОВЛЕННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ

CONCEPT AND STRUCTURE MECHANISM OF ADMINISTRATIVE REGULATION OF GOVERNMENT ORDER IN THE SPHERE OF EDUCATION

Детюк А.М.,

*аспірант кафедри адміністративного та фінансового права
Національного університету біоресурсів та природокористування України*

Стаття присвячена дослідженню сутнісних характеристик механізму адміністративно-правового регулювання державного замовлення у сфері освіти. Сформульовано авторську дефініцію даного механізму правового регулювання. Відстоюється позиція ієрархічної системи елементів, що становлять структуру досліджуваного механізму. Виділено обов'язкові та допоміжні його елементи.

Ключові слова: державне замовлення, механізм адміністративно-правового регулювання, сфера освіти, акти позитивного правозастосування, акти адміністративного примусу.

Статья посвящена исследованию существенных характеристик механизма административно-правового регулирования государственного заказа в сфере образования. Сформулирована авторская дефиниция данного механизма правового регулирования. Отстаивается позиция иерархической системы элементов, составляющих структуру исследуемого механизма. Выделяются обязательные и вспомогательные его элементы.

Ключевые слова: государственный заказ, механизм административно-правового регулирования, сфера образования, акты позитивного правоприменения, акты административного принуждения.

The article investigates the essential characteristics of the mechanism of administrative and legal regulation of public order in the field of education. Author's definition of the mechanism of legal regulation. Position advocated a hierarchical system of elements that make up the structure of the studied mechanism. Highlight the required and supporting its elements.

Key words: government order, mechanism of administrative regulation, sphere of education, positive enforcement acts, acts of administrative coercion.

Постановка проблеми. В умовах формування новітніх підходів до осучаснення державного регулювання сфери освітніх послуг, пріоритетом якої залишається державне замовлення, найбільшу складність й водночас цінність складають наукові дослідження, що спрямовані на вирішення практичних завдань. Один із таких напрямів, необхідність вивчення якого не пов'язується з «даниною моді», а є об'єктивною потребою кожного етапу розвитку громадянського суспільства, – це проблеми адміністративно-правового регулювання державного замовлення у сфері освіти загалом, та його складової частини, механізму, зокрема. Ґрунтовне вивчення цього правового поняття сприятиме не лише вдосконаленню національного законодавства, що регулює сферу

державного замовлення в освітній галузі, а й усуненню правових та організаційних недоліків у даній сфері.

Стан дослідження. Аналіз юридичної доктрини засвідчує, що в новітній правовій науці наявні численні дослідження питань адміністративно-правового регулювання різних сфер. І хоча базові концепції переважно викладені в останніх академічних виданнях, динамічну цінність нині складають нові наукові розробки, серед яких можна виділити роботи І. Грицай, яка вивчала механізм адміністративно-правового регулювання діяльності неурядових організацій (2014), Л. Шапенко, яка розкрила поняття та зміст адміністративно-правового регулювання страхування у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності (2015), О. Даценко (дослідження адміністра-